

Bron: Lectoraat ZorgGericht Bouwen, Tussenstand, juni 2012.
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Auteur: Ir. Jidske Kohlmann

Coauteur: Ir. Dort Spierings

Jaar: november 2011

Gepubliceerd in: weekblad facilitair management

Het blijft een uitdagende puzzel

Omgaan met de zorgbehoefte en zorgvraag van senioren

Wat is nu eigenlijk de zorgbehoefte en zorgvraag van senioren, en bestaat er wel zoiets als de senior? Het antwoord luidt: nee. Dit doordat alle 55+'ers anders zijn en andere behoeftes hebben. Hierdoor blijft het een uitdagende puzzel om dit soort vraagstukken op te lossen.

Vergrijzing

Nederland heeft te maken met een vergrijzende bevolking en hierdoor ontstaan er een viertal problemen. Dit zijn tekorten aan: behoefte aan seniorenbouw, geschikte locaties voor seniorenbouw, financiering en beroepskrachten. Al deze behoeftes hangen samen. Beginnend met een behoefte aan seniorenwoningen op een geschikte locatie, waarvoor financiering nodig is ook voor de zorg.

GroenGrijze blik

Als een geschikte locatie voor seniorenbouw gevonden is, is het belangrijk dat met behulp van een stappenplan gebaseerd op de GroenGrijze blik de behoefte aan senioren bebouwing in kaart gebracht wordt.

Wij onderscheiden daarbij:

1. Demografie en zorg in kaart brengen
2. Concrete zorgvraag
3. Voorzieningen in kaart brengen
4. Loopcirkels bekijken
5. Woonservice concepten
6. Woonservice scenario's

Zo wordt alle wezenlijke informatie in kaart gebracht om de juiste locatie te kiezen en het passende vastgoed te ontwikkelen. Elke stap levert input voor de volgende stap. De vijfde en zesde stap bieden oplossingsvarianten.

Casus

Gegeven was een bestaand verzorgings- verpleeghuis. De grond rondom dit gebouw is gekocht door een woningcorporatie die willen bouwen voor een mix van doelgroepen. De doelgroepen zijn: starters, gezinnen, medioren en senioren. De locatie is gelegen in een gemeente met 40.000 inwoners net buiten het centrum grenzend aan sportvelden en lichte industrie.

37

Stap 1: demografie en zorg

De eerste stap is het in kaart brengen van de demografie en zorg. In tabel 1 is te zien dat in deze case het aantal 75-plussers sterk groeit, daarnaast verdubbeld de gemiddelde vergrijzing. Uit de zorgcijfers (tabel 2) blijkt dat er steeds meer zorg nodig is, doordat het aantal mensen met een zorgprofiel groeit, waarvan profiel 2 mensen met een lichte zorgvraag het sterkst.

Tabel 1. Demografie

Demografie	2010	2030
Aantal inwoners	40.058	40.855
Aantal 75-plussers	2.490	5.767
Gemiddelde vergrijzing	2010	2030
Gemiddelde gemeente	6,20%	14,10%
Landelijk gemiddelde	6,90%	11,50%

Tabel 2. Zorgprofielen

Profiel	Omschrijving	2010	2015	2020	2025	2030
Profiel 2	Ouderen met mobiliteitsbeperkingen	369	460	558	657	740
Profiel 3	Ouderen met mobiliteitsbeperkingen ongewild urineverlies en beperkingen persoonlijke verzorging	349	429	524	618	694
Profiel 4	Ouderen met veel fysieke beperkingen	169	210	268	331	392
Dementerenden, zware zorg	Ouderen met dementie en zware zorg	134	171	221	274	330
Totaal		1.021	1.270	1.572	1.880	2.156

Tabel 3. Zorgdiensten (ZGB, 2011)

Zorgdiensten	0 -20 jaar	20 – 35 jaar	35 – 55 jaar	55+ jaar
Huisarts / Apotheek				
Fysiotherapie				
Logopedie				
Ergotherapie				
Tandarts				
Psycholoog				
Verloskundige / kraamzorg				
Diëtist				
Consultatiebureau				
Senioren consultatie				
Thuiszorg – verpleging				
Verpleeg- verzorgingshuis				

Legenda

	Behoefte
	Mogelijke behoefte
	Geen behoefte

Stap 2: Concrete zorgbehoefte

Als tweede stap wordt de concrete zorg bekeken. De zorgvraag is de absolute vraag naar zorg. Het gaat hier om de daadwerkelijk afgenomen zorg. De zorgbehoefte is meer dan de vraag naar zorg alleen, het gaat namelijk om de behoefte aan zorg. Het gaat om wat iemand nodig heeft, maar om wat iemand wil (of juist niet wil). De zorgbehoefte vanuit de betrokken persoon is veranderlijk. Per leeftijdscategorie is de zorgbehoefte in kaart gebracht hierbij is de haalbaarheid niet meegenomen.

Stap 3: Voorzieningen

Als derde stap worden alle voorzieningen in kaart gebracht, en onderverdeeld in verschillende categorieën.

De categorieën zijn:

- Gemeenschapsvoorzieningen
- Religieuze voorzieningen
- Commerciële voorzieningen
- Zorg- Welzijnsvoorzieningen
- Sportvoorzieningen
- Onderwijs

De belangrijkste voorzieningen worden weergegeven als servicedienst per leeftijdscategorie. Deze behoeftes zijn bepaald aan de hand van een focusgroep en interviews met lokale experts.

Tabel 4. Servicediensten (ZGB, 2011)

Servicediensten	0 - 20 jaar	20 - 35 jaar	35 - 55 jaar	55+ jaar
Kinderopvang				
Basisschool / Middelbare school				
Maaltijdvoorziening				
Sociaal contactpunt				
Supermarkt				
Ov halte				
Sportvelden				
Buurthuis				
Pinautomaat				
Bibliotheek				

Legenda	
	Behoefte
	Mogelijke behoefte
	Geen behoefte

Stap 4: Loopcirkels

Als vierde stap worden de loopcirkels weergegeven. Hiermee wordt in kaart gebracht welke voorzieningen voor senioren bereikbaar zijn en welke niet. De zorgprofielen (tabel 5) TNO zijn gekoppeld aan de zorgzwaartepakketten.

Tabel 5. Koppelingprofielen / zzp's (groengrijze blik, 2010)

Zorgprofiel TNO	Omschrijving	Zorgzwaartepakket	Loopcirkels	Zorg	Huisvesting
1	Ouderen met weinig of geen beperking		700-1000 m	Geen zorg	Zelfstandig
2	Ouderen met mobiliteitsbeperkingen	ZZP 1 – ZZP 2	Circa 500 m	Planbare zorg	
3	Ouderen met mobiliteitsbeperkingen ongewild urineverlies en beperkingen persoonlijke verzorging	ZZP 3 – (ZZP 9)	Circa 300 m	Planbare zorg of oproepbare zorg of diensten	Extramuraal
4	Ouderen met veel fysieke beperkingen	ZZP 6 – ZZP 8 - ZZP 10	Circa 100 m	Niet planbare zorg en 24 uur zorg	Extra of intramuraal
Dementie	Ouderen met dementie	ZZP 4 – ZZP 5 – ZZP 7			Intramuraal

Hiertoe zijn eerst de belangrijkste voorzieningen weergegeven en daaromheen de loopcirkels getrokken (figuur 1). Vanuit de nieuwbouwlocatie zijn veel essentiële voorzieningen zoals huisarts/apotheek en supermarkt niet bereikbaar. Minder essentiële voorzieningen zoals park sportvoorzieningen zijn wel bereikbaar.

Figuur 1. Loopcirkels profiel 3 (ZGB, 2011)

- Legenda

 - Zorgcentrum
 - Ontmoetingsruimte
 - Kerk
 - Bushalte
 - Fysiotherapie
 - Supermarkt
 - Huisarts / apotheek
 - Centrum
 - Pinautomaat
 - Park
 - Sportvoorzieningen

Stap 5: Woonservice concepten

Als vijfde stap worden mogelijke woonservice concepten (tabel 6) weergegeven. De concepten worden gebaseerd op de doelgroepen gegeven door opdrachtgever en een beperkt aantal thema's. De thema's die gekozen worden voor de concepten zijn gebaseerd op: de locatie, interviews met opdrachtgever, zorgleverancier, gemeente, toekomstige bewoners en op de omgeving.

Tabel 6. Scenario's (ZGB, 2011)

Groen en rust		Thema	
		Wellness en bezinning	
Doel-groep	Mix van bewoners	X	
	Senioren dorp	X	X
	Beschermd wonen	X	

Aan de hand van deze concepten wordt gekeken welke voorzieningen nodig zijn op de locatie. Uitgesplitst naar het volledig faciliteren, faciliteren van een flexibele ruimte of het niet faciliteren afhankelijk van het draagvlak. In sommige gevallen is er niet voldoende draagvlak om volledig te faciliteren maar is de behoefte wel groot. In dit geval wordt aangeraden om een flexibele ruimte te faciliteren waar deze dienst voor bijv. 2 dagdelen per week gebruik van kan maken.

Tabel 7. Faciliteren zorg diensten (ZGB, 2011)

Zorgdiensten	Volledig faciliteren	Flexibele ruimte	Niet Faciliteren
Huisarts / Apotheek			
Fysiotherapie			
Logopedie			
Ergotherapie			
Tandarts			
Psycholoog			
Verloskundige / kraamzorg			
Diëtist			
Consultatiebureau			
Senioren consultatie			
Thuiszorg – verpleging			
Verpleeg- verzorgingshuis			
Servicediensten	Volledig faciliteren	Flexibele ruimte	Niet faciliteren
Kinderopvang			
Basisschool / Middelbare school			
Maaltijdvoorziening			
Sociaal contactpunt			
Supermarkt			
Ov halte			
Sportvelden			
Buurthuis			
Pinautomaat			
Bibliotheek			

Stap 6: Woonservice scenario's

De zesde en laatste stap is het maken van de woonservice scenario's. Aan de hand van de concepten zijn verschillende scenario's geschetst voor de locatie. Eén van deze scenario's is vitale 55+ in groen en rust (figuur 2). In dit scenario worden twee kappers en appartementen met en zonder zorg gerealiseerd voor vitale 55+, medioren en beschermd wonen. De voorzieningen in dit scenario worden gerealiseerd bij het bestaande verpleeg- verzorgingshuis omdat ze hier centraal en voor iedereen op loopafstand liggen.

Figuur 2. Scenario Senioren in Groen en Rust (ZGB, 2011)

Op zoek naar het sluitende stukje?

Het GroenGrijze blik stappenplan is een hulpmiddel om voor een geschikte locatie voor senioren de juiste bebouwing voor deze doelgroep in kaart te brengen. Hierbij is het belangrijk dat de wensen en eisen van de toekomstige bewoners meegenomen worden en dat deze dynamisch zijn evenals de zorgbehoefte en servicebehoefte. De senioren, starters en medioren van nu zijn niet die van de toekomst. Hierdoor is de puzzel dus nimmer af, het is een uitdaging om het volgende stukje te leggen.

Voor meer informatie zie www.zgb.nu.

Cv schrijver

Hoofd auteur – Jidske Kohlmann

werkzaam bij – Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)

functie – Junior onderzoeker / coördinator stedelijke vernieuwing

relevante vooropleiding – TU delft Real Estate and Housing

Co auteur – Dort Spierings

Co auteur – Dort Spierings

werkzaam bij – Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN)

functie – Promovendus Radboud Universiteit Nijmegen

relevante vooropleiding – TU Eindhoven Architectuur en Stedenbouw